

MAGURSKI PARK NARODOWY

POŁOŻENIE I POWIERZCHNIA Magurski Park Narodowy utworzony został Rozporządzeniem Rady Ministrów z 24 listopada 1994r. (Dz.U.Nr 126 poz.618). Jako szósty park narodowy na terenie polskich Karpat swą działalność rozpoczął z dniem 1 stycznia 1995 r.

Powierzchnia Parku wynosi 19 439 ha z czego 89,7 % znajduje się na terenie woj. podkarpackiego (gminy Krempna, Dukla, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski, Dębowiec) a pozostałe 10,3 % na terenie woj. małopolskiego (gminy Sękowa i Lipinki). Otulina Parku ma powierzchnię 22 969 ha.

GEOLOGIA I GEOMORFOLOGIA Krajobraz parku to typowy dla Beskidu Niskiego krajobraz gór średnich i niskich. Pod względem budowy geologicznej dominują skały fliszowe płaszczowiny magurskiej. Spośród osobliwości geologicznych wymienić należy: pomnik przyrody „Diabli Kamień” i graniczący z parkiem rezerwat „Kornuty”. Główną częścią parku jest grzbiet Magury Wątkowskiej z kulminacją na Wątkowej (846 m n.p.m.). Jego północne stoki są pokrojone źródłami potoków Bednarka i Kłopotnica. Wschodnia część Magury uformowała się w ciąg pojedynczych garbów oddzielonych dolinami potoków i głębokimi przełęczami. Dłuższe pasma występują na południu parku, gdzie wyraziste akcenty stanowią wzgórze Nad Tysowym (713 m n.p.m.), Góra Czerszla (734 m n.p.m.) i Baranie (728 m n.p.m.).

WODY Na terenie parku znajdują się źródłiska Wisłoki, która wraz ze swoimi licznymi dopływami jest ważnym elementem krajobrazu parku. Ta typowo górską rzeką, tworzy malownicze przełomy i zakola. Często zmienia kierunek, zazwyczaj po przyjęciu większego dopływu. Od południa zasilają ją Ryjak, Krempna i Wilsznia, a od północy Świerzówka i Reszówka.

ROŚLINNOŚĆ Magurski Park Narodowy ma charakter typowo leśny ponieważ aż 94 % powierzchni pokrywają lasy. Pozostałe 6 % przypada na łąki i pastwiska. Wspaniałe, dobrze zachowane drzewostany bukowe i jodłowe zachwycają rozmiarami drzew i ich dobrą kondycją (w pewnych rejonach zapas na 1 ha dochodzi do 720 m³ grubizny), natomiast ekosystemy nieleśne urzekają swą kolorystyką, bogactwem gatunków, a szczególnie tych najcenniejszych - rzadkich i chronionych.

Szata roślinna ma charakter przejściowy między Karpatami Wschodnimi a Zachodnimi. Na terenie Parku opisano dwa piętra roślinne - piętro pogórza (do 530 m n.p.m.) z fragmentami grądu, olszynki karpackiej i olszynki bagiennej oraz wielogatunkowymi łąkami. Na terenach otwartych w tym piętrze występują łąki kośne, pastwiska żyzne i ubogie, łąki wilgotne i torfowiska niskie. W reglu dolnym (powyżej 530 m n.p.m.) króluje żyzna buczyna karpacka, odnajdujemy tu również płyty kwaśnych buczyn i nieliczne jaworzyny.

W 57 rozpoznanych dotąd zbiorowiskach roślinnych powierzchniowo zdecydowanie przeważają zbiorowiska leśne, lecz aż 34 spośród nich opisano w ekosystemach nieleśnych.

Liczba potwierdzonych gatunków roślin naczyniowych to 771 na około 850 gatunków których doliczono się w całym paśmie Beskidu Niskiego. O wartości florystycznej Parku świadczy pokaźna liczba roślin rzadkich i zagrożonych, w tym 75 gatunki chronione m.in. 20 gat. storczyków, 4 gatunki widłaków.

Największymi osobliwościami Magurskiego Parku Narodowego, które mogą charakteryzować ten zakątek kraju jest występowanie prawie całego kompletu spośród dużych leśnych drapieżników i łanowo występujące populacje storczyków. Miłośnicy

krajobrazu mogą cieszyć oko kilkuset hektarowymi otwartymi przestrzeniami zajęte przez łąki i wrzosowiska gdzie brak jakichkolwiek zabudowań.

FAUNA Na terenie Magurskiego Parku Narodowego swoją ostoję posiada szereg gatunków fauny dolnoreglowej i podgórskiej. Leśne ostępy magurskie wyróżniają się w całym Beskidzie Niskim bogatymi populacjami dużych kręgowców puszczańskich. Żyje tu 57 gatunków ssaków, m.in. niedźwiedź, wilk, borsuk, ryś, żbik. Najstarszą w polskich Karpatach ostoję posiada tutaj łoś. Introdukowane w latach osiemdziesiątych bobry, licznie rozprzestrzeniły się na terenie całego Parku.

W „Polskiej czerwonej księdze zwierząt” znajduje się 10 gatunków ssaków odnotowanych na terenie Magurskiego Parku Narodowego.

Badania awifauny potwierdziły występowanie 160 gatunków ptaków, z czego 117 to gatunki lęgowe. 8 gatunków ma swoje miejsce w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt”. Są to: orzeł przedni, puchacz, włochatka, sóweczka, puszczyk uralski (ok. 60 par/100 km² – jedno z największych zagęszczeń w kraju i prawdopodobnie w Europie), dzięcioł biało-grzbiety i trójpalczasty oraz orlik krzykliwy uznany za symbol Parku. Na terenie MPN gnieździ się trzydzieści kilka par orlika krzykliwego, co daje około 23 pary na 100 km² i jest to jedno z największych zagęszczeń w Polsce. Na wzmiankę zasługuje fakt, iż w Parku liczebność myszołowa jest jedną z najwyższych na naszym kontynencie (ok. 60 par/100 km²) oraz 9 gatunków ptaków z rzędu dzięciołowych (najliczniejsze to dzięcioł duży i czarny).

Ichtiofauna reprezentowana jest przez 12 gat. ryb. Wśród podanych gatunków 3 są prawnie chronione (głowacz przegopłety, śliz, piekielnica), a głowacz przegopłety i piekielnica umieszczone są dodatkowo w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt”.

Park i jego otulina są również miejscem bytowania płazów (10 gatunków) i gadów (6 gatunków). W „Polskiej czerwonej księdze zwierząt” swe miejsce znalazły z płazów – traszka karpacka i grzebieniasta, a z gadów gniewosz plamisty

Wstępne badania niektórych grup bezkręgowców potwierdziły obecność ciekawych gatunków np. z motyli pazia królowej, mieniaka tęczowca, niepylaka mnemozyny, z kózkowatych – nadobnicy alpejskiej i kozioroga bukowca, z modliszkowatych modliszki zwyczajnej.

ZABYTKI KULTURY MATERIALNEJ Najstarszym śladem życia ludzi w tej części Beskidu Niskiego są pozostałości okazałego grodziska z IX – X wieku w Brzezowej na górze Walik u stóp Magury Wątkowskiej. Wchodziło ono w łańcuch wczesnośredniowiecznych grodzisk usytuowanych na południowo-wschodnich rubieżach granicznych państw Wiślan. Ozdobą krajobrazu są łemkowskie cerkwie. Część z nich uległa zniszczeniu. Pozostały po nich widoczne z daleka kępy drzew i przycerkiewne cmentarze. W niektórych wsiach zachowały się resztki tradycyjnego budownictwa mieszkalnego, długie łemkowskie „chyże”, budowane zazwyczaj z grubych świerkowych lub sosnowych bali łączonych na zrąb. W jednej z chałup w Kolonii Olchowiec urządzono małe prywatne muzeum kultury łemkowskiej. Na uwagę zasługują także zapomniane w większości i niszczone cmentarze z I wojny światowej, kryjące szczątki tysięcy pojedynanych po śmierci wrogów, w tym także Polaków poległych w służbie austriackiej, pruskiej i rosyjskiej. Tragiczną pamiątką ostatniej wojny jest cmentarz 1250 ofiar narodowości żydowskiej zamordowanych przez nazistów w 1942 roku na przełęczy w Hałbowie.

Magurski Park Narodowy prowadzi szeroką działalność edukacyjną w Ośrodku Edukacyjnym wraz z Muzeum MPN w Krempnej oraz na ścieżkach przyrodniczych w terenie. Dokładne informacje na ten temat dostępne są na stronie Parku: www.magurskipn.pl